

KULTURGINTZA COVID-19AREN KRISIAN

Larrialdirako neurriak badaude, erabaki estrategikorik ez

Gauza bat nahiko argi dago: etxealdia hasi baino lehen ere ekonomikoki gaizki pasatzen ari zirenak bihurtu dira koronabirusaren krisian kaltetuenak. Eta kultura ez da inoiz izan dirua irabazteko sektore oso aproposa. Beraz, konfinamenduak probokatu duen jarduera kulturalen etete orokorrak hankaz gora jarri du dena. Aste honetan greba digitala egin du euskal kulturgintzak eta erakundeek laguntza bereziak iragarri dituzte. Gerora begira, ordea, planik ez dagoela dirudi.

Pandemiari aurre egiteko ezarri den distantziamendu sozialaren eraginez, martxoko eta apirilako programazio kulturalak domino fitxak bezala erori dira, eta ez dirudi gauzak ondorengo hilabeteetan ere ohiko martxara erraz itzuliko direnik. Itxita daude liburutegiak, liburu-dendak, geratzen diren disko denda apurrak, zine eta kontzertu aretoak, museoak, galeriak, antzokiak, kultur etxeak, dena. Eta horrek esan nahi du jende asko langabezia geratu dela edo diru-sarrerarik gabe. Hori gutxi balitz, kulturarekin lotutako komertzioak konpetentzia desleiala jasaten ari dira: Amazon edo ikus-entzunezko *streaming* plataformak topera lanean ari diren bitartean, liburu-dendak eta zine aretoak itxita daude. Eta presioa areagotu zaie sortzaileei ere, etxealdia hasi zenez geroztik sarean zuzeneko emanaldiak egiteko eskaintzak asko ugaritu zaizkielako, hori bai, lan horren truke ezer kobratu gabe.

COVID-19aren krisitik neoliberalismoaren azkenaldiko joerak are indartuago aterako direla profetizatzen dutenek, beren hipotesia konfirmatzeko argudio sendoak aurkituko dituzte kulturaren alorrean: prekarietatea zegoen lekuan orain langabezia dago; gutxi kobratzen ziren lanen ordez, doan ari diren profesioletara pasa gara azken hilabeteetan; euskarazko lanek ikusgarri izateko problemak zeuzkaten lehen, eta orain berriz, hizkuntza nagusietako superproduktzioaren azpian lurperatuta gera daitetze. Zerrenda asko luza liteke horretan hasiz gero, baina laburbilduz: dinamika ez da jasagarria, ezta epe laburrean ere. Eta momentuz eman zaion erantzun ins-

tituzionalak asko jota adabaki bat jartzen dio zuloz josita dagoen soinekoari.

Kulturgintzan lan egiten duten ehunka profesionalak koronabirusaren krisiaren aurrean eskatutako laguntzei pribatuan muzin egin ondoren, sortzaile horiek bi eguneko greba digitala iragarri behar zuten egun berean (apirilak 15) 2,5 milioi euroko balioa duten laguntzak iragarri zituen Eusko Jaurlaritzak. EAJk eta PSEk Podemosekin adostutako EAEko aurrekontuetan aurreikusita zegoen diru-partida hori, izena aldatu diote COVID-19aren tiradizo komertziala baliatuz; eta ezin ukatu, jokaldi ona izan da Bingen Zupiriak gidatzen duen Kultura eta Hizkuntza Politikako sailarentzat, asalto honetan behintzat esan ahalko baitu ez dagoela geldirik bere ardurapeko sektorean hazten ari den ezinegonaren aurrean.

Konparazioak ere alde ditu: Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako gobernua da oraingoz neurri inportanteenak iragarri dituena. Nafarroako Gobernuak autonomoentzako laguntzen barnean sartu ditu kultura mundukoak, babes espezifikorik eman gabe. Eta Euskal Elkargoak Ipar Euskal Herriko kulturgileei zuzendutako neurri-sorta iragarri duen arren, kopurua askoz xumeagoa da, Frantziako Estatuko egitura administratiboan erakunde horrek daukan garrantziaren proportzioan. Hori bai, Euskal Elkargoak iragarritako neurrien artean kulturgileekin kontaktua estutzea ere

aurreikusitako da, sortzen diren premiak eta egoeraren eboluzioari buruzko informazioa gertutik jarraitu ahal izateko. Beste bi administrazioek ez dute horrelakorik iragarri. Eta beharbada, auzi honen iltzea hor dago.

POLITIKA KULTURALAK ADOSTASUN ESKE

Puntu honetara iritsita, politika kulturalak pixka bat jarraitu dituenari gogora etortzen baitzaio duela bospasei urte gertatutakoa. Eta akaso lagun dezake ulertzen gaur gosaltzeko orduan indarrean dauden zenbait posizio zein materialez eginda dauden.

Testuinguru pixka bat: 2007-2008ko krisi ekonomikoaren ubera luzean, kulturaren alorreko profesional eta eragile asko elkartu zituen 2014an GEUK plataformak, euskal kulturaren sektorearen diagnostiko amankomuna egin eta egoera hobetzeko beharrezkoak izango ziren neurriak proposatzeko. Proiektuak zentzua izan zezakeen instituzioetatik begiratuta ere, hain atomizatuta dagoen

Euskal kulturgintzako hainbat ahotsek greba digitala deitu zuten egun berean, diru-laguntza bereziak iragarri zituen Eusko Jaurlaritzak.

esparru batean eragile eta norbanako bakoitzarekin banaka bildu ordez, askoren ordezkari izan zitezkeen ahots bat gorpuzten hasi baitzen. Hurrengo urtearen hasieran talde hori iritsi zen "Premiazko neurrien egitasmo" bat aurkeztera ere, kulturaren alorreko hainbat esparrutan har zitezkeen 31 erabaki zehatz proposatuz, horien inguruan erakunde publikoekin hitz egiteko asmotan. Aurretik eginak zituzten plataformako kideek bilerak erakundeekin, tartean Eusko Jaurlaritzarekin, baina egitasmo hura aurkeztu ondoren, lehenago ere oso joria ez zen hartu-emana moztu zen. Instituzioen mezu inplizitua, gutxi gorabehera, izan zen politika kulturalak beraiek erabakiko zituztela, ez beraiek eta kulturgintzan dihardutenek.

Geroztik euskal kulturarentzat babes neurriak eskatu dituzte beste ahots batzuek ere, Elkar taldeak adibidez, baina ez da egon sektoreko profesionalen mugimendu antolaturik etxealdiak eragindako egoera larria iritsi den arte. Apirilaren 21erako eta 22rako iragarritako greba digitalak ehunka sortzaile eta kulturaren alorreko langileren babesa edukitu du, eta deitzaileek publiko egin duten dokumentuak momentu honetako egoeraz hitz egiten badu ere, epe luzeagorako politika kulturaletan jarriak ditu largabistak. Bigarren puntu hori, ordea, ukitu gabe geratuko da segur aski, erakundeek

iragarritako larrialdiko neurriek estaliko baitute. Eta ez dirudi instituzioak prest daudenik beste eremu batzuetan –adibidez euskalgintzan, Euskaraldia bezalako ekimenekin– gizarte eragileekin abiatutako lankidetzaren ereduak kulturgintzaren eremura eramateko.

Gutxienez "greba" hitza dagoeneko agertu da krisi honetan kulturarekin lotuta. Eta eremu semantiko horretan esploratzen duenak beste hitz batzuk ere aurkituko ditu laster, oraindik gehienon imajinarioan buzo urdinarekin aritzen diren langileekin lotzen direnak. Euskal kulturgileek adierazi dute ez dutela izan nahi koronabirusak ekonomiari emango dion astinaldiaren pagaburuak. Lehenbiziko urrats gisa, ez da gutxi. ●

